

II. DÜNYA SAVAŞI YILLARINDA TÜRKİYE'DE AMERİKAN PROPAGANDASI

RIFAT N. BALI

Bu yazının konusu, 10 Mart 1942-20 Ağustos 1945 tarihleri arasında Amerikan Büyükelçisi olarak Ankara'da görev yapan Laurence A. Steinhardt'a 1942 yılında sunulmuş olan bir eylem planı. Çevirisini verdiğimiz belgeden anlaşılabilir olduğu gibi, o tarihte Türkiye'de cereyan eden propaganda savaşında Naziler, Britanya ve Amerika'ya kıyasla çok daha başarılı ve önde görülüyor. Bu nedenle de belgeyi hazırlayan The News Chronicle gazetesi İstanbul muhabiri Derek Patmore yeni büyükelçiye bir eylem planı teklif etmekte.

Amerikan
Büyükelçisi
olarak
Ankara'da
görev yapmış
olan Laurence
A. Steinhardt.

www.usembassy.ru/images/Steinhardt.jpg

Savaşların yalnız silahlarla cephe-lerde sürdürülmediği, cephe gerisinde de kamuoyunu etkilemeye yönelik şiddetli bir "psikolojik savaş"ın sürdürüldüğü bilinen gerçek-

lerdendir. II. Dünya Savaşı sırasında tarafsız kalan Türkiye Cumhuriyeti, gerek Nazilerin ve gerekse Müttefik Kuvvetler'in Türk halkını ve kamuoyunu etkilemek amacıyla yoğun propaganda faaliyetleri sürdürdükleri bir ülkeydi. Dönemin önde gelen Türk gazetecileri ile Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kurmay subayları ve komutanları Naziler, Birleşik Amerika ve Britanya tarafından davet edilmiş, bu davet gezileri sırasında her iki taraf ya cephedeki askeri birliklerini veya savaş sanayii tesislerini gezdirip harbin kendileri tarafından kazanılacağı hususunda Türk heyetlerini ikna etmeye ve kendi safına çekmeye çalışmış, ancak muvaffak olamamıştır.

Aşağıda çevirisi sunulmakta olan belge, 10 Mart 1942-20 Ağustos 1945 tarihleri arasında Amerikan Büyükelçisi olarak Ankara'da görev yapmış olan Laurence A. Steinhardt'a 1942 yılında sunulmuş olan bir eylem planı. Bu belgeden görülebileceği gibi, 1942 yılı itibarıyla Türkiye'de cereyan eden propaganda savaşında Naziler Britanya ve Amerika'ya kıyasla çok daha başarılı ve önde görülüyor. Bu nedenle de belgeyi hazırlayan The News Chronicle gazetesi İstanbul muhabiri Derek Patmore yeni büyükelçiye bir eylem planı teklif etmekte.

RIFAT N. BALI
BAĞIMSIZ ARAŞTIRMACI

Steinhardt'a sunulan eylem planı

**DEREK PATMORE'DAN
Hususi ve Mahrem**

**Türkiye'de Amerikan Propagandası
ve Tanıtımı Hakkında Muhtıra**

Amerika Birleşik Devletleri'nin II. Dünya Harbi'ne girmesinden itibaren Türkiye'de Amerikan propagandası meselesi aciliyet kazanmıştır. Birçok Türk gencinin eğitimi- ni Robert College ve başka Amerikan

eğitim müesseselerinde almasına rağmen, Birleşik Amerika son senelerde Türklerin Amerika ile ilgilenmelerini sağlayacak çok az şey yaptı. Hakikaten, sıradan bir Türkle Birleşik Amerika'daki şartlar sorulduğunda, bu kişi bu ülkenin zenginlik kaynakları ve işgücü hakkında şaşırı bir cehalet sergileyecektir. Nazi propagandası Türklere Birleşik Amerika'nın lükse

düşkün, harbe karşı ve yumuşak başlı olduğunu sürekli anlatmakta ve maalesef birçok Türk buna inanmakta. Dolayısıyla Türkiye'de yapılacak her türlü Amerikan propagandası bu yanlış algılamayı değiştirmeye çalışmalıdır. Fakat böyle bir propaganda aşağıdaki şekilde hazırlandığı takdirde kolayca yapılabilir:

I. Amerikan silah üretiminin kuvveti ve başarısı Türk halkına en kısa zamanda ve

muhtasar bir şekilde gösterilmektedir.

II. Amerikan Sefareti, ana vazifesi Türk basınına propaganda malzemesi ve fotoğraf dağıtmak olan bir Basın Bölümü açmalı.

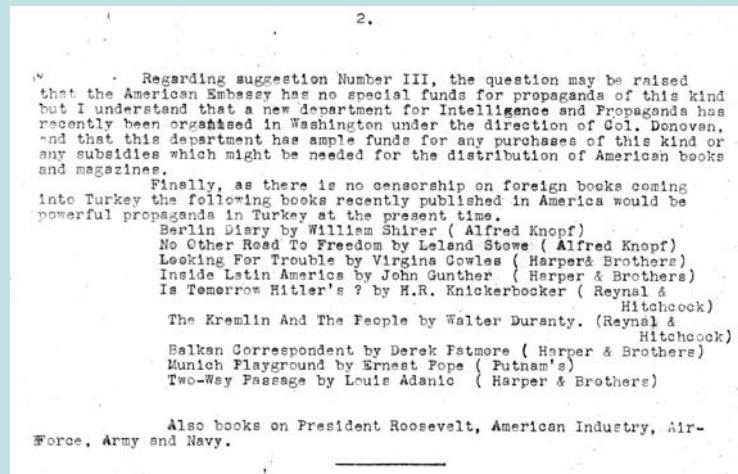
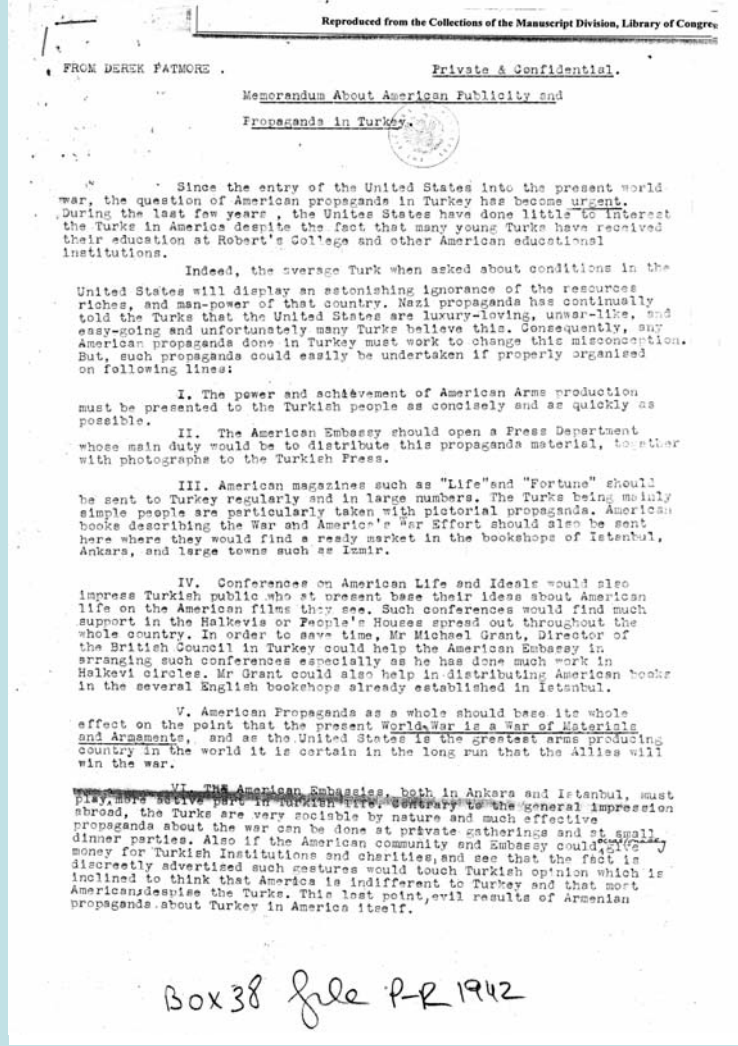
III. Life ve Fortune gibi Amerikan mecmuaları Türkiye'ye bol sayıda ve düzenli olarak gönderilmeli. Türkler, esas itibarıyla basit insanlar olduklarından, resimli propandaya ilgi göstermektedirler. Harbi ve Amerika'nın harp için sarf ettiği gayretleri anlatan kitaplar da, hazır bir pazar bulacakları İstanbul, Ankara ve İzmir kitapçılarına yollanmalıdır.

IV. Halihazırda Amerikan hayatı hakkındaki fikirleri sadece gördükleri filmlere dayanan Türk halkını Amerikan hayatı hakkında verecek konferanslar da etkileyecektir. Bu tür konferanslar, bütün ülkeye yayılmış olan Halkevleri'nde büyük destek bulacaktır. Zaman kazanmak için, Halkevleri çevresinde büyük faaliyet göstermiş olan Türkiye'deki British Council'in Müdürü Mister Michael Grant bu çeşit konferansları düzenlemek için Amerikan Sefareti'ne yardımcı olabilir. Mister Grant ayrıca, Amerikan kitaplarının İstanbul'da bulunan ve İngilizce kitap satan kitabevelerinde dağıtılmalarına da yardımcı olabilir.

V. Amerikan propagandasının temeli bir bütün olarak; halihazırda Dünya Harbi'nin bir Malzemeler ve Silahlar Harbi olduğu, Birleşik Amerika'nın dünyada en büyük silah üreticisi olduğu ve uzun vadede Müttefik Kuvvetleri'nin harbi kazanacağı üzerine kurulmalıdır.

VI. Ankara ve İstanbul'daki Amerikan sefareti Türk hayatında daha aktif bir rol oynamalıdır. Dışardaki genel itibarı aksine, Türkler yaradılış olarak çok girgin ve arkadaş canlısıdır ve harp hakkında etkili bir propaganda hususi toplantılarda ve küçük yemek davetlerinde yapılabilir. Ayrıca eğer Amerikan kolonisi ve sefareti arada sırada Türk kuruluşlarına ve hayır cemiyetlerine para verirse ve bunun sessizce (efkâr-ı umumiyeye) duyurulmasını sağlarsa, bu çeşitler Amerika'nın Türkiye'ye karşı lakayt olduğu veya birçok Amerikalının Türkleri küçümsediği kanaatine sahip Türkleri etkileyebilir. Bu son nokta, Ermenilerin Türkiye hakkında Amerika'da yaptıkları propagandanın şeytani neticesidir.

III numaralı fikir konusunda, Amerikan Sefareti'nin propaganda için hususi kaynağı olmadığı suali ortaya atılabilir, fakat Washington'da Albay Donovan idaresinde istihbarat ve propaganda için yeni bir bölümün organize edildiğini ve bu bölümün Amerikan mecmuaları ve kitaplarının dağıtımı için gerekebilecek geniş maddi kaynaklara sahip olduğunu anlam. Sonuç olarak, Türkiye'ye giren yabancı kitaplarda herhangi bir sansür olmadığına göre, halihazırda Amerika'da yeni neşredilmiş olan aşağıdaki kitaplar

Türkiye'de çok kuvvetli propaganda olabilir:

- *Berlin Diary*, William Shirer (Alfred Knopf)
- *No Other Road To Freedom*, Leland Stowe (Alfred Knopf)
- *Looking For Trouble*, Virginia Cowles (Harper & Brothers)
- *Inside Latin America*, John Gunther (Harper & Brothers)
- *Is Tomorrow Hitler's?*, H.R. Knickerbocker (Reynal & Hitchkok)

- *The Kremlin and the People*, Walter Duranty (Reynal & Hitchkok)
- *Balkan Correspondent*, Derek Patmore (Harper & Brothers)
- *Munich Playground*, Ernest Pope (Putnam's)
- *Two-Way Passage*, Louis Adanic (Harper & Brothers)

Ayrıca Reiscumhur Roosevelt, Amerikan sanayii, hava kuvvetleri, ordu ve bahriye hakkında kitaplar.

Kaynak:
Kongre
Kütüphanesi,
Washington
DC, Yazma
Bölümü,
Laurence
Steinhardt
Evrağı,
Kutu 38,
dosya P-R
1942.